

विषये चास्य भुञ्जते भग्नं तद्वाग्रहारेण भोक्ता तद्द्रव्य-
मर्हति" कात्या०। [भ्रान्तं प्रत्ययं निर्विकल्पकम्"स०द०।
अपोठ लि० अप-वह-क्त। १ निरस्ते त्यक्ते २ "कल्पनापोठम-
अपोदक लि० अपगतसुदकं सुस्निष्टत्वात् यस्य । १ अप-
विष्टोदके "तमूह्युनीभिरात्मन्वतीभिरन्तरिक्षप्रुङ्गिरपोद-
काभिः ऋ०१,११,३। अपनङ्गं फलेषूदकं यस्याः उक्त-
पुंस्त्वत्वात् स्त्रियामत इत्त्वं वा । इत्त्वपक्षेऽपोदिकापि
(पुङ्) पूतिकायाम् तत्फलेषु उदकवत्त्वात्तथात्वम् । अप-
ठसुदकं यस्मात् ५ब० । जलापकर्षहेतौ विषादौ "यत्
अपोदकं विषं तत्त एतास्वप्रभवम् अथ० ५,१३,१ ।
अपोनप्ति(प्ती)य लि० अपोनपात् देवताऽस्य घ-ळ वा
नि०। अपोनपाद्देवताके हविरादौ । [मयट् । जलमये ।
अपोमय लि० अपः जलं तदात्मकं तद्विकारत्वात् अपसु+
अपोह पु० अप+उह गत्यादौ बा० भावे क । १ त्यागे
२ अतद्वाग्रहत्तौ तद्भिन्नस्य व्यावृत्तेरपि त्यागविशेषरूपत्वा-
त्तथात्वम् । "तद्दानपोहो वा शब्दार्थ" इति काव्यप्र०
"अपोहः अतद्वाग्रहत्तिरिति" महेश्वरः । जहस्तर्कः अपः
विपरीत्ये प्रा०स० । अपरतर्कनिरासाय कृते विपरीततर्के
स च "सुश्रूपा श्रवणं चैव ग्रहणं धारणा तथा । जहो-
ऽपोहोऽर्थविज्ञानं तच्चज्ञानञ्च धीगुणा इति हेमचन्द्रोक्तः
बुद्धिगुणभेदः । "स्वयमूहापोहासमर्थ" इति पा०भा० ।
भावे ल्युट् । अपोहनमप्यत् न० । "मत्तः स्मृतिज्ञान-
मपोहनञ्चेति" गीता ।
अपोहनीय लि० अप-जह-अनीयर् । अपरकृततर्कनिर-
सनेन तर्कशीघ्रे, "ऋत्विगपोहनीयास्त्वयः" कात्या०
२२,६,२१ ।
अपोह्य लि० अप-उह गत्यादौ कर्मणि ग्यत् । अपगमनीये
"त्याज्ये एतैर्व्रतैरपोह्यं स्यादेनोहिंसामसुद्धवम्" मनुः
अप+वह-ल्यप् । दूरीकृत्येत्यर्थं अय्य० ।
अपोरुष लि० नास्ति पौरुषमस्य । विक्रमशून्ये । अभावे
न०त० । पौरुषाभावे न० ।
अप्चर लि० अप् चरति चर-ट् । १ जलचरे जन्तौ
स्त्रियां ङीप् "तीरण्याद्यान्याश्रितास्तेषां ऋगकर्त्ताश्रयाप्-
चराः" इति मनुः तीरिणि दुर्गाणि ।
अप् न० आस्यते भोगाय जीवेन आप-तन् ह्रस्वश्च । १ शरीरे
२ सूक्ष्मरूपसोमे च । "अथाप्रवे द्वितीये यामाहुतिं जु-
होति शत०ब्रा०३,६,३८, अप्ः सूक्ष्मरूपः सोमः भा०।
अप्पुर् पु० अद्भ्यः जलदानाय ततोर्त्ति तर-वेगे क्तिप् । जल-

दायके इन्द्रे तस्य मेवनायकत्वेन तत्प्रेरकतया जलदा-
त्त्वत्तथात्वम् "यज्ञेन गातमपुरो विविद्विरे ऋ०२,२१,५,
"अपुरः अपां प्रेरकादिन्द्रात्" भा० । २ तदायकेऽनलादौ च
तवाग्न्यादेः "अग्नौ प्रास्ताहुतिः सस्यगादित्यसुपतिष्ठते
आदित्याज्जायते वृष्टिरिति" मनूक्तेः जलप्रेरकत्वम् ।
अपुतुर्य्य न० अपुरो भावः बा० वेदे यत् । "जलप्रेर-
कत्वे लोके तु ध्यञ् आपुतुर्य्यमित्येव । "इन्द्राग्न्यो ! तवि-
षाणि वां सधस्थानि पयांसि च युवोरपुतुर्य्यं हितम्
१२,८, अपुतुर्य्यं वृष्टिप्रेरकत्वम् भा०युवोर्युवयोरिन्द्राग्न्योः
अपुतुर्य्यम पु० अपुर्देहस्य यापकत्वाद्याम इव अलु०स० ।
अग्निष्टोमाङ्गयागभेदे "यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहोतीति"
शुत्या अग्निष्टोमस्य देहव्यापककालकत्वात्तथात्वम् । "सो-
ऽपुतुर्य्यमिण यजेत" कात्या० ६,११,१०, "षडुत्तरे अत्याग्नि-
ष्टोम उक्थ्यः षोडशी वाजपेयोऽतिरात्रोऽपुतुर्य्यमः
कात्या० १०,६,२६, ।
अप्य लि० अप्मुनि देहे भवः यत् वेदे टिलोपः ।
१ अपत्ये निरु० २ देहकर्मणि स्थिते च "पूर्व्वे अर्द्धे रजसो
अप्प्रस्य" ऋ०१,१२,४,५ "अप्प्रस्य कर्मणि स्थितस्येति" भा०
अप्प्रस्य लि० अप्रसि कर्मणि तिष्ठति अधिकृतत्वात् स्या०क
७त० । १ कर्मण्यधिकृते "संयावप्रःस्थो अपसेव" ऋ० ६,
६७,३ । "अप्प्रस्यः कर्मण्यधिकृतः" भा० ।
अप्प्रराज पु० अप्रसां कर्मणां राजा प्रेरकत्वात् टच् समा०
वेदे ष्ट० सलोपः । कर्मप्रेरके । "युवं ह्यप्प्रराजावशी-
दतम् ऋ० १०,१३,२७ ।
अप्प्रवान पु० अप्रसा कर्मणा वानं गतिः सङ्गतिरस्य । ऋगुवंश्ये,
ऋषिभेदे, "यमप्रवानो ऋगवो विरुचुः ऋ० ४,७,१, अप्र-
वानः ऋगुसम्बन्धो कश्चिदृषिः, भा० । "और्व्वं ऋगुवदप्र-
वानवदाहुवे अग्निं ससुद्रसम्" ऋ० ८,१०,२,४, अस्वैव
वत्सादिगोत्रप्रवरत्वम् "वत्सानां भार्गवच्यवनाप्रवानौर्व्व-
जामदग्न्याः" इति "भार्गवौर्व्वजामदग्न्याः" इति वा
"भार्गवच्यवनाप्रवानाः" इति वा "वेदानां पञ्च, भार्गवच्य-
वनाप्रवानौर्व्ववेदाः" इति गोत्रप्रवराः । वज्जानामाप्रुवतः
प्रवरत्वकल्पनं प्रवराध्यायविरुद्धत्वाद्देयम् । अप्रसे आ-
दानकर्मणे वानमस्य ष्ट० सलोपः । बाहौ निरु० ।
अप्प्रसु लि० आप-असुन् सुट् ह्रस्वश्च । १ कर्मणि निरु० ।
"क्रियातो विभागः विभागात् पूर्व्वदेशसंयोगनाशस्तत
उत्तरदेशसंयोग" इत्युक्तेः संयोगहेतुत्वात्तथात्वम् "तद्देवेषु
चक्षुषे भद्रमप्रः ऋ० १,११,३,६ । "अप्प्रः कर्म" भा० ।